

Johann Sebastian Bach: *Weihnachtsoratorium* (BWV 248)

- oratorium skládající se z šesti částí - kantát - provedených na vánoční svátky 1734/35 v Lipsku ve dvou hlavních kostelích – Nikolaikirche a Thomaskirche.
- Johann Sebastian Bach (21.3.1685 - 28.7.1750) působil od roku 1723 v Lipsku jako „Cantor zu St Thomae et Director Musices Lipsiensis“, což přinášelo povinnost vyučovat na Thomasschule při Thomaskirche a starat se o hudbu ve čtyřech městských kostelích (Thomaskirche, Nikolaikirche, Mathäeikirche a Petrikirche), přičemž figurální hudba se provozovala jen v prvních dvou ze jmenovaných. Do jeho lipského působení spadají kromě množství chrámových kantát také další významná vokálně-instrumentální díla – Johannes-Passion a Mathäus-Passion.
- Předpokládaným autorem textu by mohl být Christian Friedrich Henrici (1700-1764), zvaný Picander, který Bachovi dodával texty ke kantátám z lipského období.

Šest částí oratoria se vztahuje k šesti vánočním svátkům:

- I. část – na hlavní svátek vánoční (25. prosince) – popisuje narození Krista.
- II. část – na druhý svátek (26. prosince) – představuje zvěstování pastýřům.
- III. část – na 27. prosince – popisuje klanění se pastýřů Jezulátku.
- IV. část – na Nový rok – se vztahuje k obřízce a přijetí jména.
- V. část – na první neděli v Novém roce – představuje putování mudrců.
- VI. část – na svátek Epifanie (6. ledna) – popisuje klanění mudrců/králů Jezulátku.

První provedení se událo v Thomaskirche a Nikolaikirche na vánoce 1734/35 následovně:

25. prosince 1734 I. část – ráno v Nikolaikirche, odpoledne v Thomaskirche.
26. prosince 1734 II. část – ráno v Thomaskirche, odpoledne v Nikolaikirche.
27. prosince 1734 III. část – ráno v Nikolaikirche.
1. ledna 1735 IV. část – ráno v Thomaskirche, odpoledne v Nikolaikirche.
2. ledna 1735 V. část – ráno v Nikolaikirche.
6. ledna 1735 VI. část – ráno v Thomaskirche, odpoledne v Nikolaikirche.

Převážná část hudební složky oratoria je parodicky (přetextováním) převzata z dříve napsaných děl. Nejedná se však o čisté přetextování, hudba byla přizpůsobena novému textu. Zdrojem byly převážně tři světské kantáty:

Hercules auf dem Scheidewege: Lasst uns sorgen, lasst uns wachen. Drama per musica. (BWV 213) – na text Picandera; k devátým narozeninám prince Friedricha Christiana Saského 5. září 1733.

Tönet, ihr Pauken! Erschallet, Trompeten! Drama per musica. (BWV 214) – k narozeninám Marie Josefy, saské kurfiřtky, 8. prosince 1733.

Preise dein Glücke, gesegnetes Sachsen. Drama per musica. (BWV 215) – text J. C. Claudera; k výročí zvolení Augusta III, saského kurfiřta, polským králem, 5. října 1734.

Kromě toho se pak předpokládá, že šestá část oratoria byla takřka zcela převzata z nyní ztracené chrámové kantáty BWV 248a.

Nově byla pro oratorium složena árie *Schliesse mein Herze* pro alt ze třetí části.

I přes parodické použití dříve složených skladeb je oratorium uceleným dílem a to nejen po stránce dramatické linie. Hudebně všechny části spojuje tóninový oblouk D Dur, její subdominanty a dominanty.

Instrumentace jednotlivých částí pak podtrhuje jejich tematiku:

I. část: 3 tpt, timp, 2 fl, 2 ob, ob d'amore, 2 vl, vla, bc.

II. část: 2 fl, 2 ob d'amore, 2 ob da caccia, 2 vl, vla, bc.

III. část: 3 tpt, timp, 2 fl, 2 ob, ob d'amore, 2 vl, vla, bc.

IV. část: 2 hn, 2 ob, 2 vl, vla, bc.

V. část: 2 ob d'amore, 2 vl, vla, bc.

VI. část: 3 tpt, timp, 2 ob, ob d'amore, 2 vl, vla, bc.

Každá část oratoria se skládá ze sólových recitativů a árií (S, A, T, B), ansámbľů, chorálu a sborů. Děj je vyprávěn recitativy Evangelisty. Při původním provedení byly vysoké hlasy určeny mladým žákům Thomasschule. V současné době se nejčastěji provádějí s ženskými sóly a smíšeným sborem. Tak je tomu i v nahrávce Johna E. Gardinera:

DVD:

Natočeno v Herderkirche ve Výmaru 1999 jako úvodní koncert Gardinerova souborného provedení Bachových chrámových kantát na různých místech Evropy.

Hudebníci a zpěváci: English Baroque Soloists, Monteverdi Choir

Sólisté: Soprán – Claron McFradden

Alt – Bernarda Fink

Tenor – Christoph Genz

Bass – Dietrich Henschel

Pod vedením – Sira Johna Eliota Gardinera

DVD k dispozici v knihovně ÚHV, stejně jako nahrávka pod vedením N. Harnoncourta, což nabízí možnost srovnání obou interpretací.